

KORXONALARDA MOLIYAVIY REJALASHTIRISHNI SAMARALI AMALGA OSHIRISHDA BIZNES REJANING AHAMIYATI

Mavlonbek Babashev, Shaxnaza Radjibayeva, Umar Xalmonov
TDIU SMMT-78 guruh talabalari

Biznes-reja - korxonada, mahsulot, uni ishlab chiqarish, sotish bozorlari, marketing, operatsiyalarni tashkil etish va ularning samaradorligi to'g'risidagi ma'lumotlarni o'z ichiga olgan xo'jalik operatsiyalarini, kompaniya harakatlarini amalga oshirish rejasi, dasturi.

Biznes-reja - bu taklif etilayotgan biznesning qisqa, aniq, tushunarli va tushunarli tavsifi, ko'p sonli turli vaziyatlarni ko'rib chiqishda eng muhim vosita bo'lib, sizga eng istiqbolli istalgan natijani tanlash va unga erishish vositalarini aniqlash imkonini beradi. Biznes-reja biznesni boshqarishga imkon beruvchi hujjatdir, shuning uchun uni strategik rejalashtirishning ajralmas elementi va ijro va nazorat qilish uchun qo'llanma sifatida taqdim etish mumkin. Biznes-rejani rejalashtirish jarayonining o'zi va ichki boshqaruv vositasi sifatida ko'rib chiqish muhimdir.

Biznes-rejaning maqsadi biznes g'oyasini amalga oshirishning haqiqiy imkoniyatlarini ko'rsatishdir. Bu nafaqat imkoniyatlar va xatarlarning haqiqiy bahosini beradi, balki qo'shimcha investitsiyalarni jalb qilish, kredit liniyalarini ochish zarurligini (yoki uning etishmasligini) ham ko'rsatadi. Darhaqiqat, biznes-reja boshqaruvning muvaffaqiyati va maqsadga erishish uchun korxonaning rivojlanishini ko'rsatadi.

Biznes-reja foydalanuvchilarning ikki guruhiga ega - ichki (biznes g'oya tashabbuskori, kompaniya ta'sisчилari va xodimlari) va tashqi (potensial investorlar, kreditorlar, sheriklar).

Biznes-reja uchta asosiy maqsadga xizmat qiladi:

- investorga ushbu investitsiya loyihasiga sarmoya kiritishga arziydimi, degan savolga javob beradi;
- loyihani bevosita amalga oshiruvchi shaxslar uchun axborot manbai bo'lib xizmat qiladi;
- kredit berish to'g'risida qaror qabul qilganda, kreditor qarz oluvchining mavjud biznesi va kredit olgandan keyin uning rivojlanishi haqida to'liq ma'lumot oladi.

Biznes-reja quyidagi asosiy vazifalarni hal qilishga yordam beradi:

- korxonada maqsadlarining aniq bayoni, aniq ta'riflar miqdoriy ko'rsatkichlar ularni amalga oshirish va erishish muddatlari;
- kompaniya faoliyatining aniq yo'nalishlarini aniqlash;
- maqsadli bozorlar va kompaniyaning ushbu bozorlardagi o'rni;

- kompaniyaning uzoq muddatli va qisqa muddatli maqsadlarini, ularga erishish strategiyasi va taktikasini shakllantirish, ularni amalga oshirishning aniq miqdoriy ko'rsatkichlarini va ularga erishish muddatlarini aniqlash.

- strategiyani amalga oshirish uchun mas'ul shaxslarni aniqlash; kompaniya tomonidan iste'molchilarga taklif qilinadigan tovarlar va xizmatlarning tarkibini tanlash va ko'rsatkichlarini aniqlash.

- ularni yaratish va amalga oshirish uchun ishlab chiqarish va savdo xarajatlarini baholash;

- kompaniyaning mavjud xodimlarining maqsadlarga erishish talablariga muvofiqligini, ularning ishini rag'batlantirish shartlarini aniqlash;

- tarkibini aniqlang marketing faoliyati firmalar bozorni o'rganish, reklama, sotishni rag'batlantirish, narxlarni belgilash, tarqatish kanallari va boshqalar;

- kompaniyaning moliyaviy holatini va mavjud moliyaviy va moddiy resurslarning belgilangan maqsadlarga erishish imkoniyatlariga muvofiqligini baholash;

Biznes-rejalar quyidagi turlarga bo'linadi:

- investitsiya biznes-rejasi - potentsial sherik yoki investor uchun natijalar to'g'risidagi bayonot marketing tadqiqotlari, bozorni rivojlantirish strategiyasini asoslash, kutilayotgan natijalar;

- kompaniya yoki firmani rivojlantirish bo'yicha biznes-reja - kelgusi rejalashtirish davri uchun tashkilotni rivojlantirish rejasi;

- korxonaning alohida bo'linmasini rivojlantirish (yaratish) bo'yicha biznes-reja;

- bankdan kredit olish yoki tenderda ishtirok etish uchun biznes-reja.

Biznes-reja bir qator talablarga javob berishi kerak:

- oddiy va yozilishi kerak oddiy til qisqa va tushunarli tildan foydalanish;

- uning hajmi mashinkada yozilgan 20-25 sahifadan oshmasligi kerak;

- keng qamrovli bo'lish, ya'ni. investor uchun taqdim etilgan loyiha bo'yicha barcha ma'lumotlarni o'z ichiga oladi;

- real faktlar va asosli takliflarga asoslanishi;

- to'liq xarakterga ega bo'lish, ya'ni. maqsadlarga erishish strategiyasini o'z ichiga oladi;

- murakkablikka ega, ya'ni. ishlab chiqarish, marketing, tashkiliy, moliyaviy yordamni o'z ichiga oladi;

- kelajakka intilish, ya'ni. rivojlanishning uzluksizligini saqlab qolgan holda uning asosida keyingi rejalarini ishlab chiqish imkoniyati;

- ishlab chiqilgan dasturlarga tuzatishlar kiritish uchun moslashuvchanlikka ega bo'lish;

• ish jadvallari, maqsadli sanalar va ko'rsatkichlarning aniq tavsifi bilan bog'liq bo'lgan nazorat qiluvchi xarakterga ega.

Biznes-rejaning tuzilishi va mazmuni ushbu hujjatning maqsadiga va qo'llash doirasiga (ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish, savdo va boshqa kompaniyalar) qarab farq qilishi mumkin. Hozirgi vaqtda uni tuzish uchun bir nechta standartlar guruhlar mavjud.

Xulosa qilib aytganda, biznes-reja - bu korxonaning maqsadlarini shakllantiradigan, ularni asoslab beradigan, mablag'larni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan vositalarga erishish yo'llarini va moliyaviy natijalarning yakuniy ko'rsatkichlarini belgilaydigan hujjatdir. Qoida tariqasida, u bir necha yillar davomida ishlab chiqilgan (ko'pincha uch yildan besh yilgacha) yillar bo'yicha bo'linadi. Biroq, birinchi yil uchun ma'lumotlar odatda har oyda, keyingi yillar uchun esa yillik asosda beriladi. Ko'pincha, faoliyat yuritayotgan korxonalar uchun rejalarni tuzishda, har yili kelgusi yil uchun batafsil reja ishlab chiqiladigan va umumiy biznes-reja aniqlangan va yana bir yilga uzaytiriladigan prokat jadvalidan foydalaniladi. Biznes-rejaning maqsadi biznes g'oyasini amalga oshirishning haqiqiy imkoniyatlarini ko'rsatishdir. Bu nafaqat imkoniyatlar va xatarlarning haqiqiy bahosini beradi, balki qo'shimcha investitsiyalarni jalb qilish, kredit liniyalarini ochish zarurligini (yoki uning etishmasligini) ham ko'rsatadi. Darhaqiqat, biznes-reja boshqaruvning muvaffaqiyati va maqsadga erishish uchun korxonaning rivojlanishini ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. T.S. Malikov, O. Olimjonov. Moliya - O 'quv qo 'llanma. T.: "Iqtisod-moliya, 2012
2. T. Malikov, N. Xaydarov. Davlat byudjeti - T.: " Iqtisod-moliya, 2007
3. A.Ваҳобов, Т.Маликов. Молия: дарслик. - Т.: Ношир, 2011
4. T.Malikov, N.Haydarov - Budjet daromadlari va xarajatlari. O 'quv qo 'llanma, Toshkent: "IQTISOD-MOLIYA, 2007
5. Т.С. Маликов, П.Т. Жалилов. Бюджет-солиқ сиёсати. - Тошкент: Академнашр, 2011
6. Malikov TS, Moliya HN. umumdavlat moliyasi./O 'quv qo 'llanma. Toshkent: "Iqtisod-moliya. 2009;556.
7. Т.Маликов, О.Олимжонов. Молиявий менежмент. - Т.: Академия, 1999
8. А.Ваҳобов, Т.Маликов. Молия: умумназарий масалалар - Ўқув қўлланма. Тошкент, "Iqtisod-moliya, 2008
9. Ваҳобов АВ, Маликов ТС. Молия. Дарслик/Тошкент Молия институти. Тошкент: "Шарқ. 2010;804.
10. Хайдаров Н. Давлат молиясини бошқариш. Т.: «Академия. 2005.
11. Nazarova GG, Haydarov NX. International economic relations. Educational Manual. TDIU. 2005.

12. Назарова ГГ, Хайдаров НХ, Акбаров М. Халқаро иқтисодий муносабатлар. Т.: МЧЖ “RAM-S. 2007.
13. Хайдаров Н Т. Маликов-Бюджет: тизими, тузилмаси, жараёни. Ўқув қўлланма. 2007.
14. G‘aybullayev, U O‘roqov. O‘zbekiston Respublikasida budjet tizimi va jarayoni. O‘quv qo‘llanma. - T.: Baktriapress, 2016
15. Yunusovich OR. Abduazimova Farzona Axmadqul qizi. Davlat maqsadli jamg‘armalarining mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishdagi ahamiyati.“. Science and Education” Scientific Journal/ISSN. 2022 Jun:2181-0842.
16. Ўроқов, У. "Ғазначилик тизимида бюджет маблағларидан самарали фойдаланиш масалалари.“. (2017).
17. Ўроқов, У. "Бюджет маблағларидан самарали фойдаланишни таъминлаш йўллари.“. (2017).
18. Urokov, Uchqun Yunusovich, and Zulayho Abdujobir Qizi Tursunova. "Actual issues in the management of external debt." Science and Education 3.12 (2022): 1023-1029.
19. Ўроқов У Ғайбуллаев О. Ўзбекистон Республикасида бюджет тизими ва жараёни: ўқув қўлланма. Тошкент: Baktria press.–21 б, 2016